

Секція 1. Філософське осмислення феномену техніки

УДК 531.8

М. Галюк

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

РОЗВИТОК ТЕХНІКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

М. Haliuk

CIVILIZATION AND TECHNOLOGY

Техніка і технології в історії людства починаються з того часу, коли стали використовувати штучні знаряддя ручної праці. Грецьке слово «техне», в перекладі українською мовою, означає мистецтво, майстерність, уміння. Його вживали Платон та Аристотель, аналізуючи штучні знаряддя праці. Сенс техніки в тому, що вона є засобом людської діяльності, і, ні в якому разі, вона не повинна змінювати її. У дійсності обов'язок техніки – це посилення “органів” та потенцій людини, в тому числі інтелектуальних. Поняття “техніка” можна розглядати як у вузькому сенсі - технічний пристрій, який створений людиною з елементів природи для вирішення конкретних культурних завдань; так і в широкому розумінні - як усякого роду засоби, що характеризують дії (техніка письма, рахунку, плавання тощо). Як штучний або організаційний прийом, який посилює, покращує або полегшує цю дію.

Трансформаційні сили науки і техніки кардинально змінили світ, у якому ми живемо. Геологи запропонували назвати нашу епоху Антропоценом – що означало б активний вплив людства на глобальні екосистеми. Але, оскільки людські технології та дії залишають свій слід на планеті, можемо також почати враховувати вплив науки і техніки на саму цивілізацію. Нейрознавство пропонує нове розуміння моралі та почуттів, генетика ставить під сумнів індивідуальність, расу та спорідненість, а віртуальна реальність кидає виклик самій природі того, що є реальним. Ознака технології всюди присутня: в дизайні розумних будинків і міст, які організовують наше суспільне та приватне життя, в “зловісних щупальцях” спостереження, і в комунікаційній революції, яка незмінно змінила наше відношення до знань та інформації, можливо, навіть думки. Ці та незліченна кількість інших прикладів свідчать про те, що антропоцен є не лише епохою в геології – це також самовплив цивілізації на себе, на людську природу та людські практики. Отже, як життя в епоху антропоцену змінює не тільки наше геофізіологічне середовище проживання, але й наше розуміння себе?

У тій чи іншій мірі трансформаційні сили науки і техніки стримуються соціальними силами та моральними міркуваннями. Етичні норми та політика представляють нормативні рамки для наукових відкриттів та технологічних інновацій. Від дискусій про вчення, про еволюцію - до боротьби за регуляцію наркотиків та щеплення; від протестів соціального життя - до суперечок з приводу технологій вдосконалення та штучного інтелекту - трансформаційні сили науки і техніки виявляються оскарженими. У той же час, традиційні бар'єри між етичними, політичними та техно-науковими силами переробляються, а в деяких випадках стираються саме в Антропоцені, де наука і техніка представляють найбільшу можливість. Ще є час взяти під контроль наше майбутнє.

Література

1. Мемфорд Л. Техника и природа человека // Новая технократическая волна на Западе. – М. : Пресс, 1986 – С. 225–239.